

Suomen alueellisen elinvoiman erot väestö- ja taloustekijöiden näkökulmasta

Maantiede
Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta
LuK-tutkielma

Mika Ketola

26.4.2026

Turku

Kandidaatintutkielma

Tutkinto-ohjelma, oppiaine: Luonnontieteiden kandidaatti, maantiede

Tekijä(t): Mika Ketola

Otsikko: Suomen alueellisen elinvoiman erot väestö- ja taloustekijöiden näkökulmasta

Ohjaaja(t): Päivi Oinas

Sivumäärä: 37 sivua

Päivämäärä: 26.4.2026

Suomen kuntien alueelliset elinvoimaerot ovat keskeinen teema aluekehityksen tutkimuksessa, ja niihin vaikuttavat sekä väestölliset että taloudelliset tekijät. Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan näitä eroja kuntatasolla väestö- ja talousindikaattorien näkökulmasta.

Tutkimuksen tavoitteena on analysoida, millaisia alueellisia eroja Suomen kunnissa esiintyy sekä selvittää, miten väestötekijät ja taloudelliset tekijät liittyvät toisiinsa osana alueellista elinvoimaa.

Tutkimus perustuu Tilastokeskuksen kuntatason aineistoon vuodelta 2023. Väestöllistä elinvoimaa tarkastellaan väkiluvun muutoksen, nettomuuton ja työikäisen väestön osuuden avulla, ja taloudellista elinvoimaa työllisyysasteen, tulotason ja yritystiheyden pohjalta. Menetelminä käytetään kuvailevaa tilastollista analyysiä sekä Pearsonin korrelaatioanalyysiä.

Tulokset osoittavat, että kuntien välillä on merkittäviä eroja sekä väestö- että talousindikaattoreissa. Väkiluvun muutos on vahvasti yhteydessä nettomuuttoon, mikä korostaa muuttoliikkeen keskeistä roolia alueellisessa kehityksessä. Taloudellisista muuttujista työllisyysasteen ja tulotason välillä havaitaan selvä positiivinen yhteys. Sen sijaan väestö- ja talousmuuttujien väliset yhteydet ovat osittain heikompia, mikä viittaa siihen, että alueellinen elinvoima muodostuu useiden tekijöiden yhteisvaikutuksesta.

Tulosten perusteella alueellinen elinvoima Suomessa kytkeytyy keskeisesti väestödynamikkaan ja työmarkkinoiden toimivuuteen, mutta sitä ei voida selittää yksittäisten muuttujien avulla. Tutkimus tuo esiin alueellisen kehityksen eriytynyttä luonnetta kuntatasolla ja tarjoaa pohjaa jatkotutkimukselle.

Avainsanat: elinvoima, väestökehitys, muuttoliike, työllisyys, tulotaso, alueelliset erot

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Tutkielman tausta ja teoreettinen viitekehys	7
2.1	Alueellinen elinvoima käsitteenä	7
2.2	Väestötekijät alueellisen kehityksen selittäjinä	8
2.2.1	Muuttoliike alueellisen keskittymisen taustalla	8
2.2.2	Väestönmuutos alueellisen eriytymisen näkökulmasta	10
2.2.3	Työkäisen väestön merkitys alueelliselle kehitykselle	11
2.3	Taloudelliset tekijät elinvoiman taustalla	13
2.3.1	Tulotaso ja taloudellinen vetovoima	13
2.3.2	Työllisyys osana alueellista kehitystä	14
2.3.3	Yritystoiminnan merkitys paikallisessa taloudessa	15
3	Aineistot ja menetelmät	17
3.1	Aineistot	17
3.1.1	Tutkimuksen rajaus ja aineistolähteet	17
3.1.2	Väestölliset indikaattorit	18
3.1.3	Taloudelliset indikaattorit	18
3.2	Menetelmät	19
3.2.1	Kuvaileva tilastollinen analyysi	19
3.2.2	Pearsonin korrelaatioanalyysi	19
3.2.3	Menetelmälliset rajaukset ja tulkinnan periaatteet	20
4	Tulokset	21
4.1	Väestöindikaattorien alueellinen vaihtelu	21
4.2	Taloudellisten indikaattorien alueellinen vaihtelu	23
4.3	Väestö- ja talousindikaattorien väliset yhteydet	25
4.3.1	Väestömuuttujien väliset yhteydet	25
4.3.2	Taloudellisten muuttujien väliset yhteydet	26
4.3.3	Väestö- ja talousmuuttujien väliset yhteydet	26
4.3.4	Tulosten yhteenveto	27
4.4	Esimerkkikuntien vertailu	28
5	Keskustelu	29

5.1	Päähavainnot tuloksista	29
5.2	Tulokset suhteessa aiempaan tutkimukseen	31
5.3	Tulosten merkitys aluekehityksen näkökulmasta	32
5.4	Tutkimuksen rajoitteet	32
5.5	Jatkotutkimus	33
6	Johtopäätökset	34
	Lähteet	36

1 Johdanto

Alueellinen kehitys ja kuntien välinen eriytyminen ovat keskeisiä teemoja alue- ja kaupunkitutkimuksessa. Viime vuosikymmeninä väestö, työpaikat ja taloudellinen toiminta ovat keskittyneet yhä voimakkaammin suuriin kaupunkiseutuihin, mikä on lisännyt alueiden välisiä kehityseroja. Samalla monet pienemmät kunnat ovat kohdanneet väestön vähenemistä ja väestörakenteen ikääntymistä, mikä voi heikentää niiden taloudellista kehitystä ja palveluiden ylläpitämistä. Alueiden kehitykseen vaikuttavat monet tekijät, kuten muuttoliike, elinkeinorakenne, työpaikkojen sijainti sekä saavutettavuus (Aro ym. 2023: 6–7).

Aluekehityksen tarkastelussa keskeinen Suomessa käytetty käsite on elinvoima. Elinvoimalla viitataan alueen kykyyn ylläpitää taloudellista toimintaa, houkutella uusia asukkaita ja yrityksiä sekä tarjota työpaikkoja ja palveluja alueen asukkaille. Käsitettä ei kuitenkaan ole määritelty yksiselitteisesti tieteellisessä kirjallisuudessa, vaan sitä lähestytään usein esimerkiksi aluekehityksen näkökulmasta (OECD 2018). Elinvoima muodostuu useiden tekijöiden yhteisvaikutuksesta, kuten yritystoiminnasta, työllisyydestä, väestökehityksestä ja kuntatalouden tilanteesta (Salmivuori 2022: 90).

Suomessa alueellinen kehitys ei ole jakautunut tasaisesti eri alueiden välillä. Väestö ja taloudellinen toiminta ovat keskittyneet erityisesti suuriin kaupunkiseutuihin, kun taas monet pienemmät kunnat ovat menettäneet väestöä muuttoliikkeen seurauksena. Tämä kehitys voi vahvistaa alueiden välisiä eroja, sillä kasvavat alueet houkuttelevat lisää työpaikkoja ja investointeja, mikä edelleen vahvistaa niiden vetovoimaa (Aro ym. 2023).

Väestökehityksellä on keskeinen merkitys alueiden elinvoimalle. Väestön väheneminen voi heikentää paikallista taloudellista toimintaa sekä palveluiden saatavuutta, mikä voi edelleen vähentää alueen vetovoimaa. Tutkimuksissa on todettu, että väestöltään supistuvilla alueilla taloudellinen kehitys ja väestökehitys voivat muodostaa toisiaan vahvistavan negatiivisen kehityskierteen (Makkonen & Inkinen 2023).

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan Suomen kuntien alueellista elinvoimaa väestö- ja talousindikaattorien avulla. Tutkimuksen tavoitteena on analysoida kuntien

välisiä eroja keskeisissä väestö- ja taloudellisissa muuttujissa sekä tarkastella, millaisia yhteyksiä näiden muuttujien välillä on havaittavissa. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan muutamia esimerkkikuntia, joiden avulla voidaan havainnollistaa alueellisia eroja tarkemmin.

Tutkimuksessa pyritään vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten väestötekijät, kuten väestönkehitys ja ikärakenne, ovat yhteydessä alueelliseen elinvoimaan?
2. Miten taloudelliset tekijät, kuten tulotaso ja yritystoiminta, vaikuttavat kuntien välisiin elinvoimaeroihin?
3. Millaisia alueellisia eroja elinvoimassa esiintyy Suomen kunnissa?

Tutkimus perustuu tilastolliseen analyysiin, jossa tarkastellaan kuntien väestö- ja talousindikaattoreita kuvaavien tunnuslukujen sekä korrelaatioanalyysin avulla. Tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva siitä, millaiset tekijät liittyvät kuntien välisiin eroihin alueellisessa elinvoimassa Suomessa.

2 Tutkielman tausta ja teoreettinen viitekehys

2.1 Alueellinen elinvoima käsitteenä

Alueellinen elinvoima voidaan ymmärtää alueen kykynä ylläpitää ja kehittää taloudellista toimintaa ja väestöpohjaa muuttuvissa olosuhteissa (Camagni 2008: 33–35). Alue- ja talousmaantieteessä käsite liittyy läheisesti aluekehityksen ja alueellisen kilpailukyvn tarkasteluun, joiden perusteella pyritään ymmärtämään alueiden taloudellista dynamiikkaa ja sopeutumiskykyä (Camagni 2008: 33–36). Elinvoimaa tarkastellaan useiden väestöllisten ja taloudellisten tekijöiden kokonaisuutena.

Alueellinen kehitys on luonteeltaan epätasaista: taloudellinen toiminta, työpaikat ja väestö keskittyvät usein tietyille alueille (Krugman 1991). Keskittyminen perustuu mittakaavaetuihin ja markkinoiden kokoon, jotka houkuttelevat yrityksiä ja työvoimaa samoille alueille (Krugman 1991). Tällaiset kasautumisprosessit voivat lisätä tuottavuutta, mutta samalla ne vahvistavat alueiden välisiä kehityseroja (Camagni 2008). Alueellinen eriytyminen on voimistunut useissa maissa, mikä on lisännyt kiinnostusta alueellisten erojen rakenteellisiin syihin (Rodríguez-Pose 2018).

Alueelliset erot eivät kuitenkaan rajoitu taloudelliseen suorituskykyyn. Väestölliset muutokset, erityisesti väestökehitys ja muuttoliike, ovat keskeisiä alueellisen dynamiikan tekijöitä (Pekkala 2003). Suomessa sisäinen muuttoliike on suuntautunut voimakkaasti kasvukeskuksiin, mikä on vahvistanut kaupunkiseutujen asemaa ja heikentänyt osan pienempien kuntien väestöpohjaa (Pekkala 2003). Maantieteellinen liikkuvuus kytkeytyy työmarkkinoiden toimintaan ja perherakenteisiin, mikä vaikuttaa alueiden väestölliseen kestävyteen (Nivalainen 2010). Väestön keskittyminen toimii siten sekä elinvoiman ilmentymänä että sen taustalla vaikuttavana mekanismina, sillä muuttoliike kohdistuu alueille, joilla on enemmän työ- ja koulutusmahdollisuuksia. Tämä lisää palveluiden kysyntää ja taloudellista toimintaa.

Elinvoiman käsite liittyy kilpailukyvn ja alueellisen pääoman tarkasteluun. Alueen kehityspotentiaali rakentuu aineellisista ja aineettomista resursseista, kuten infrastruktuurista, osaamisesta ja institutionaalisesta kapasiteetista (Camagni 2008). Tässä yhteydessä institutionaalisella kapasiteetilla tarkoitetaan esimerkiksi

hallinnollisia rakenteita, päätöksentekokäytäntöjä ja aluekehitystä ohjaavia politiikkainstrumentteja. Näiden resurssien tehokas hyödyntäminen heijastuu taloudelliseen suorituskyykyyn ja työllisyyteen (OECD 2018). Samalla on korostettu, että pelkkä taloudellinen menestys ei yksin riitä kuvaamaan alueen kokonaisvaltaista kehitystä, vaan myös väestölliset tekijät on huomioitava (Rodríguez-Pose 2018).

Elinvoiman mittaaminen perustuu tyypillisesti indikaattoreihin, joiden avulla alueiden kehitystä voidaan vertailla (OECD 2018). Tällaisia indikaattoreita ovat esimerkiksi tulotaso, työllisyysaste, väestönmuutos ja yritystoiminnan määrä. Indikaattoripohjainen lähestymistapa mahdollistaa alueellisten erojen johdonmukaisen analyysin ja tekee elinvoimasta empiirisesti tarkasteltavan käsitteen (Camagni 2008).

Suomen kontekstissa alueellinen kehitys on viime vuosikymmeninä ollut voimakkaasti keskittyvää. Taloudellinen ja väestöllinen kehitys on painottunut erityisesti suurimmille kaupunkiseuduille, kun taas osa pienemmistä kunnista on kohdannut väestön vähenemistä ja rakennemuutosta (Moisio 2012). Sisäinen muuttoliike on ollut keskeinen mekanismi tässä kehityksessä (Pekkala 2003). Alueellisen elinvoiman tarkastelu kuntatasolla tarjoaa siten mahdollisuuden analysoida Suomen aluekehityksen eriytynyttä luonnetta empiirisesti.

Alueellinen elinvoima ymmärretään väestö- ja taloudellisten tekijöiden kokonaisuutena, joka ilmenee kuntien välisinä eroina kehityksessä. Tarkastelu kohdistuu siihen, miten väestönmuutos, muuttoliike ja keskeiset taloudelliset indikaattorit liittyvät kuntien välisiin eroihin Suomessa. Elinvoiman käsitettä käsitellään tutkielmassa analyttisena välineenä, jonka avulla voidaan jäsentää aluekehityksen rakenteellisia eroja. Tässä tutkimuksessa elinvoimaa tarkastellaan väestö- ja talousindikaattorien avulla kuntatasolla, jolloin käsite konkretisoituu mitattavissa olevina eroina kuntien välillä.

2.2 Väestötekijät alueellisen kehityksen selittäjinä

2.2.1 Muuttoliike alueellisen keskittymisen taustalla

Muuttoliike on keskeinen juurisyy, jonka perusteella alueellinen väestökehitys ja kuntien väliset erot muotoutuvat. Pitkällä aikavälillä Suomen maassamuuttoa on luonnehtinut väestön keskittyminen kaupunkiseuduille ja kasvukeskuksiin, samalla kun osa

maaseutu- ja reuna-alueista on kokenut muuttotappiota (Aro ym. 2023: 10–11, 21). Muuttovoitto- ja muuttotappioalueiden suhteellisen pysyvä rakenne viittaa siihen, että muuttoliike ei ole satunnaista vaan rakenteellista (Aro ym. 2023: 6–7, 9).

Alueellisen keskittymisen taustalla vaikuttavat taloudelliset mekanismit on muotoiltu teoreettisesti maantieteellisen taloustieteen piirissä. Krugmanin (1991: 485–489) mukaan tuotanto keskittyy alueille, joilla mittakaavaedut, markkinoiden koko ja kuljetuskustannukset yhdessä synnyttävät kasautumisprosesseja. Kun kuljetuskustannukset alenevat ja tuotannon mittakaavaedut vahvistuvat, yrityksillä on kannustin sijoittua lähelle suuria markkinoita. Samalla väestön keskittyminen kasvattaa kysyntää, mikä vahvistaa edelleen tuotannon sijoittumista samoille alueille (Krugman 1991: 490–494). Tällainen itseään vahvistava kehitys voi johtaa tilanteeseen, jossa tuotanto ja väestö keskittyvät harvoille alueille.

Suomen yhteydessä maan sisäinen muuttoliike on viime vuosikymmeninä hyödyttänyt erityisesti suurimpia kaupunkiseutuja, mikä on vahvistanut alueellista polarisaatiota (Vasanen 2024). Väestön keskittyminen lisää työvoiman saatavuutta ja palvelujen kysyntää kasvukeskuksissa, kun taas muuttotappioalueilla väestöpohjan supistuminen voi heikentää taloudellisia toimintaedellytyksiä (Vasanen 2024). Muuttoliikkeen vaikutukset eivät rajoitu pelkkään väestömäärään, vaan ne ulottuvat myös väestörakenteeseen.

Muuttoliike on ikärakenteeltaan valikoivaa: erityisesti nuoret ja työikäiset muuttavat herkästi koulutuksen ja työn perässä (Vasanen 2024). Tällä on merkittäviä seurauksia alueiden huoltosuhteeseen ja taloudelliseen kantokykyyn (Alho 2008: 282–284). Vaikka muuttoliike voi hetkellisesti vahvistaa työikäisen väestön osuutta tietyillä alueilla, se ei yksin riitä tasapainottamaan väestön ikääntymistä, sillä alhainen syntyvyys ja eliniän piteneminen ylläpitävät väestörakenteen muutosta pitkällä aikavälillä (Alho 2008: 284–285).

Muuttoliikkeen yhteys aluekehitykseen on kaksisuuntainen. Taloudellinen kehitys ja työpaikkojen tarjonta ohjaavat muuttovirtoja, mutta samalla muuttoliike vaikuttaa alueiden työvoiman saatavuuteen, kysyntärakenteeseen ja palvelujen järjestämiseen (Vasanen 2024). Krugmanin (1991: 495–499) esittämän mallin mukaisesti pienetkin erot

alueiden lähtötilanteessa voivat johtaa pitkällä aikavälillä eriytyneeseen kehitykseen, kun kasautumisprosessit alkavat vahvistaa jo ennestään vahvoja alueita.

Nettomuutto toimii väestöllisenä mittarina, joka heijastaa alueiden vetovoimaa ja liittyy laajempiin keskittymisen prosesseihin. Muuttoliikkeen tarkastelu mahdollistaa sen analysoinnin, miten väestön liikehdintä kytkeytyy kuntien välisiin elinvoimaeroihin.

2.2.2 Väestönmuutos alueellisen eriytymisen näkökulmasta

Väestönmuutos on keskeinen alueellisen elinvoiman osatekijä, sillä väestökehitys vaikuttaa suoraan alueen työvoimapotentiaaliin, palvelurakenteeseen ja taloudelliseen toimeliaisuuteen. Väestönmuutos muodostuu luonnollisesta väestönmuutoksesta (syntyvyys ja kuolleisuus) sekä muuttoliikkeestä, ja näiden yhteisvaikutus määrittää alueen pitkän aikavälin kehityssuunnan (Vasanen 2024).

Suomessa väestökehityksen keskeinen piirre viime vuosikymmeninä on ollut syntyvyyden lasku ja väestön ikääntyminen. Elinajanodotteen kasvu sekä syntyvyyden aleneminen ovat muuttaneet väestön ikärakennetta siten, että työikäisten suhteellinen osuus pienenee ja ikääntyneiden osuus kasvaa (Alho 2008: 282–283). Tämä kehitys vaikuttaa suoraan taloudelliseen huoltosuhteeseen ja alueiden kykyyn ylläpitää palveluita ja työmarkkinoita (Alho 2008: 283–285). Ikääntymisen vaikutukset eivät kuitenkaan jakaudu tasaisesti, vaan alueelliset erot voivat olla huomattavia.

Väestökehitys on Suomessa voimakkaasti eriytynyt. Viime vuosina luonnollinen väestönkasvu on keskittynyt lähinnä suurimmille kaupunkiseuduille, kun taas monilla pienemmillä alueilla kuolleisuus ylittää syntyvyyden (Vasanen 2024). Samanaikaisesti muuttoliike on vahvistanut tätä kehitystä: kasvukeskukset saavat muuttovoittoa erityisesti nuorista ja työikäisistä, kun taas monet muuttotappioalueet menettävät suhteellisesti eniten nuorta väestöä (Aro 2007: 373–376). Tällainen valikoiva muuttoliike vaikuttaa suoraan alueiden ikärakenteeseen ja pitkän aikavälin elinvoimaan.

Muuttoliikkeen vaikutus väestörakenteeseen ei rajoitu määrällisiin muutoksiin, vaan sillä on myös rakenteellisia seurauksia. Työikäisen väestön supistuminen voi heikentää alueen taloudellista dynamiikkaa ja veropohjaa (Alho 2008: 283–285), mikä puolestaan vaikuttaa julkisten palveluiden järjestämismahdollisuuksiin. Vaikka maahanmuutto voi

osittain lieventää työikäisen väestön vähenemistä, sen alueellinen jakautuminen on epätasaista ja painottuu viime kädessä erityisesti suuriin kaupunkeihin (Vasanen 2024).

Alueellisen elinvoiman näkökulmasta keskeistä on, miten väestön määrälliset ja rakenteelliset muutokset kytkeytyvät alueen taloudelliseen toimintaan. Kasvavilla alueilla väestön lisääntyminen ja työikäisten suuri osuus tukevat palveluiden kysyntää ja yritystoimintaa, kun taas väestöltään supistuvilla ja ikääntyvillä alueilla taloudellinen sopeutumispaine on suurempi (Aro 2007: 374–376). Väestönmuutoksen ja ikärakenteen tarkastelu tarjoaa siten keskeisen lähtökohdan alueellisten elinvoimaerojen ymmärtämiselle.

Väestönmuutosta tarkastellaan kuntatasolla luonnollisen väestönmuutoksen ja nettomuuton avulla. Ikärakenteen osalta huomio kohdistuu erityisesti työikäisen väestön osuuteen, sillä sen kehitys on keskeinen mittari alueen taloudelliselle kantokyvylle ja tulevaisuuden elinvoimalle (Alho 2008: 283–285).

2.2.3 Työikäisen väestön merkitys alueelliselle kehitykselle

Työikäinen väestö muodostaa alueellisen kehityksen ja taloudellisen toimeliaisuuden perustan. Työikäisillä tarkoitetaan 15–64-vuotiaita, joiden suhteellinen osuus väestöstä vaikuttaa suoraan alueen tuotantopotentiaaliin ja työmarkkinoiden toimintaan.

Ikärakenteen muutokset heijastuvat siten välittömästi taloudelliseen huoltosuhteeseen ja työikäisten taloudelliseen vastuuseen (Alho 2008: 283–285). Työikäisen väestön määrä vaikuttaa paitsi työvoiman tarjontaan myös paikallisten palveluiden ja yritysten kykyyn toimia ja kasvaa.

Rodríguez-Posen (2018: 190–193) mukaan alueellinen eriytyminen on yhteydessä työikäisen väestön alueelliseen jakautumiseen. Alueet, joilla työikäisten osuus ja inhimillinen pääoma ovat korkeita, houkuttelevat investointeja, yritystoimintaa ja julkisia palveluja. Sen sijaan alueilla, joissa työikäinen väestö pienenee, taloudellinen aktiivisuus ja tuottavuus voivat heikentyä pitkällä aikavälillä (Rodríguez-Pose 2018: 196–198).

Suomessa väestön ikärakenteen muutos on ollut alueellisesti eriytynyttä. Useissa pienemmissä kunnissa työikäisen väestön osuus on laskenut muuttoliikkeen ja alhaisen

syntyvyyden seurauksena (Vasanen 2024). Samalla työikäisten määrän väheneminen kasvattaa huoltosuhdetta ja lisää taloudellista painetta työikäiselle väestölle (Alho 2008: 283–285). Tämä heijastuu kuntien taloudelliseen tilanteeseen ja palvelurakenteeseen.

Lisäksi valikoiva muuttoliike vaikuttaa suoraan työikäisen väestön rakenteeseen. Aro (2007: 373–376) osoittaa, että muuttajat ovat usein nuoria ja koulutettuja, mikä tarkoittaa, että muuttovoittoalueet saavat suhteellisesti enemmän työikäistä väestöä ja osaamista. Vastaavasti muuttotappioalueilla työikäinen väestö vähenee nopeammin kuin muu väestö, mikä heikentää alueen taloudellista perusrakennetta ja työmarkkinoiden vetovoimaa.

Ikärakenteen vinoutuma voi vaikuttaa myös perheiden ja yksilöiden päätöksiin jäädä tai lähteä alueelta (Nivalainen 2010: 48–52). Esimerkiksi alueilla, joilla on suuri yli 65-vuotiaiden osuus, työikäiset nuoret saattavat hakeutua pois, koska alue ei pysty tarjoamaan riittävästi työpaikkoja tai sosiaalisia verkostoja. Tämä luo itseään vahvistavan kehityskulun, jossa vähenevä työikäinen väestö johtaa entistä heikompaan taloudelliseen dynamiikkaan.

Työikäisen väestön merkitystä voidaan siten tarkastella sekä määrällisenä että rakenteellisena tekijänä. Määrällisesti väestön supistuminen vähentää työvoiman tarjontaa ja lisää työikäisten suhteellista taloudellista taakkaa (Alho 2008: 283–285). Rakenteellisesti työikäisen väestön väheneminen heikentää alueen vetovoimaa ja kykyä uusiutua, mikä vahvistaa alueiden välistä eriytymistä (Rodríguez-Pose 2018: 196–198).

Tämän vuoksi työikäisen väestön osuuden kehityksellä on keskeinen asema alueellisen elinvoiman arvioinnissa. Kun työikäinen väestö vähenee, se toimii merkittävänä myötävaikuttajana alueellisen heikkenemisen prosessissa, ja vastaavasti kasvava tai vakaa työikäinen väestö tukee elinvoiman säilymistä ja vahvistumista.

2.3 Taloudelliset tekijät elinvoiman taustalla

2.3.1 Tulotaso ja taloudellinen vetovoima

Tulotaso on keskeinen taloudellinen tekijä, jonka avulla voidaan tarkastella alueiden elinvoimaa. Korkea tulotaso heijastaa alueen kykyä tuottaa taloudellista arvoa ja ylläpitää korkeaa tuottavuutta, mikä puolestaan vahvistaa alueen kilpailukykyä suhteessa muihin alueisiin (Camagni 2008). Tulotaso ei siten ole pelkästään seuraus taloudellisesta kehityksestä, vaan se toimii myös mekanismina, joka vaikuttaa alueen vetovoimaan. Samalla tulotason erot voivat lisätä kaupunkien sisäistä eriarvoisuutta ja alueellista eriytymistä, kun taloudellinen hyvinvointi jakautuu epätasaisesti eri väestöryhmien ja alueiden välillä.

Alueellinen tulotaso kytkeytyy läheisesti tuottavuuteen ja elinkeinorakenteeseen. OECD (2023) osoittaa, että OECD-maissa suurten kaupunkialueiden bruttokansantuote asukasta kohden on keskimäärin selvästi korkeampi kuin muilla alueilla. Tämä ero liittyy osaamisintensiivisten alojen keskittymiseen, monipuoliseen yritysraakenteeseen ja työmarkkinoiden dynamiikkaan. Alueet, joilla tuotetaan korkean lisäarvon palveluita ja teollisuutta, saavuttavat keskimäärin korkeammat tulot ja houkuttelevat osaavaa työvoimaa.

Tulotaso vaikuttaa myös alueelliseen muuttoliikkeeseen ja väestön keskittymiseen. Alueet, joilla palkkataso ja ansaintamahdollisuudet ovat korkeammat, houkuttelevat erityisesti nuoria ja työikäisiä muuttajia. Tällainen valikoiva muuttoliike voi vahvistaa alueellista polarisaatiota, kun korkean tulotason alueet kasvavat ja matalamman tulotason alueet menettävät väestöään (Rodríguez-Pose 2018: 190–193). Näin tulotaso toimii sekä vetovoimatekijänä että osana itseään vahvistavaa keskittymisprosessia.

Tuloerojen kasvu alueiden välillä on ollut pitkään havaittavissa monissa OECD-maissa (OECD 2023). Alueet, joiden talous perustuu korkean tuottavuuden aloihin, ovat kyenneet kasvattamaan tulotasoaan nopeammin kuin alueet, joissa talous on kapea-alaisempaa tai riippuvaisempaa matalan tuottavuuden toimialoista. Tämä kehitys heijastuu alueiden välisiin hyvinvointi- ja työllisyyseroihin sekä julkisten palveluiden rahoitus pohjaan.

Suomen kuntatasolla tulotason erot voivat kuvastaa elinkeinorakenteen, työllisyysasteen ja väestörakenteen eroja. Korkeampi keskitulo vahvistaa kunnallista veropohjaa ja mahdollistaa investoinnit infrastruktuuriin, koulutukseen ja palveluihin, mikä puolestaan tukee alueen pitkän aikavälin kilpailukykyä (OECD 2023; Camagni 2008). Vastaavasti matala tulotaso voi heikentää kunnan taloudellista liikkumavaraa ja lisätä sopeutumispaineita erityisesti tilanteissa, joissa väestörakenne on ikääntyvä (OECD 2023).

Tulotaso toimii taloudellisena mittarina, joka heijastaa alueen tuottavuutta, työmarkkinatilannetta ja vetovoimaa suhteessa muihin kuntiin (Camagni 2008). Näin tulotason analyysi muodostaa keskeisen osan alueellisten elinvoimaerojen tarkastelua.

2.3.2 Työllisyys osana alueellista kehitystä

Työllisyys on keskeinen taloudellisen elinvoiman osatekijä, sillä se kytkeytyy suoraan alueen tuotantokykyyn, tulonmuodostukseen ja julkiseen talouteen. Korkea työllisyysaste viittaa toimiviin työmarkkinoihin ja vahvaan taloudelliseen aktiivisuuteen, kun taas korkea työttömyys voi heikentää alueen veropohjaa ja lisätä julkisia menoja (OECD 2023). Työllisyys ei siten ole pelkästään työmarkkinaindikaattori, vaan keskeinen osa alueellista kilpailukykyä.

Alueelliset työllisyserot ovat monissa maissa pysyviä ja rakenteellisia. Rodríguez-Pose (2018: 190–194) osoittaa, että alueet, joilla työpaikkojen määrä on vähentynyt tai joissa työmarkkinat ovat yksipuolistuneet, ovat jääneet jälkeen taloudellisessa kehityksessä. Työpaikkojen katoaminen teollisuudessa ja perinteisillä aloilla on lisännyt alueellista polarisaatiota, kun uudet työpaikat keskittyvät kasvukeskuksiin ja osaamisintensiivisiin toimialoihin. Tällainen kehitys vahvistaa alueiden välistä eriytymistä ja voi johtaa pitkäkestoisiin taloudellisiin eroihin.

Työllisyyden merkitys elinvoimalle näkyy myös siinä, että työpaikkojen saatavuus ohjaa muuttoliikettä. Alueet, joilla on monipuolinen työpaikkarakenne ja korkea työllisyysaste, houkuttelevat työikäistä väestöä ja osaavaa työvoimaa. OECD (2023) korostaa, että erityisesti kaupunkialueilla työmarkkinoiden laajuus ja monipuolisuus tukevat

taloudellista kasvua ja tuottavuutta. Vastaavasti alueilla, joilla työllisyysaste on matala, muuttotappio ja väestön ikääntyminen voivat voimistaa toisiaan.

Työllisyys liittyy läheisesti myös alueen elinkeinorakenteeseen. (Camagni 2008) korostaa, että kilpailukykyiset alueet pystyvät luomaan korkeaa lisäarvoa tuottavia työpaikkoja ja ylläpitämään innovatiivista talousrakennetta. Työllisyysaste ei tällöin heijasta ainoastaan työpaikkojen määrää, vaan myös niiden laatua ja tuottavuutta.

Suomen kuntatasolla työllisyysasteen erot heijastavat alueiden elinkeinorakenteen, väestörakenteen ja muuttoliikkeen eroja. Erityisesti kasvukeskuksissa työllisyys on keskimäärin korkeampaa, kun taas muuttotappioalueilla työmarkkinoiden supistuminen voi lisätä taloudellista haavoittuvuutta (Aro ym. 2023: 21, 23). Korkea työllisyys tukee kunnallista veropohjaa ja mahdollistaa julkisten palveluiden rahoittamisen, kun taas matala työllisyys voi lisätä taloudellisia sopeutumispaineita.

Työllisyysaste toimii indikaattorina, joka heijastaa alueen työmarkkinoiden toimivuutta ja taloudellista aktiivisuutta suhteessa muihin kuntiin (Aro ym. 2023: 23). Näin työllisyyden analyysi täydentää tulotason tarkastelua ja syventää ymmärrystä alueellisten elinvoimaerojen taustatekijöistä.

2.3.3 Yritystoiminnan merkitys paikallisessa taloudessa

Yritystoiminta muodostaa paikallistalouden keskeisen perustan, sillä yritykset luovat työpaikkoja, tuottavat arvonlisää ja vahvistavat alueen taloudellista dynamiikkaa. Alueellinen kilpailukyky kytkeytyy Camagnin (2008) mukaan alueen kykyyn hyödyntää aineellisia ja aineettomia resursseja, kuten osaamista, infrastruktuuria ja institutionaalista ympäristöä. Yritystoiminta toimii mekanismina, jonka kautta nämä resurssit muuntuvat taloudelliseksi toimeliaisuudeksi ja tulonmuodostukseksi.

Yritysrakenne ja toimialojen monipuolisuus ovat keskeisiä alueellisen elinvoiman kannalta. Monipuoliseen elinkeinorakenteeseen perustuvat alueet ovat yleensä taloudellisesti vakaampia ja saavuttavat parempaa tuottavuuskehitystä kuin kapeaan elinkeinopohjaan nojaavat alueet. Samalla yritystoiminta keskittyy usein suurille kaupunkialueille, mikä voi lisätä alueellisia talouseroja, kun innovatiiviset ja nopeasti

kasvavat yritykset hakeutuvat ympäristöihin, joissa osaavaa työvoimaa ja laajat markkinat ovat saatavilla (OECD 2023: 63–66).

Suomessa yritystoiminnan alueellinen jakautuminen heijastaa laajempaa taloudellista keskittymistä. Aro (2020: 24–28) osoittaa, että taloudellinen kasvu ja uudet työpaikat ovat viime vuosikymmeninä keskittyneet erityisesti suurimmille kaupunkiseuduille, kun taas osa pienemmistä kunnista on kohdannut rakennemuutoksia ja yritystoiminnan supistumista. Tällainen kehitys vaikuttaa suoraan kuntien elinvoimaan, sillä yritystoiminnan väheneminen heikentää työpaikkatarjontaa ja paikallista taloudellista aktiivisuutta.

Työ- ja elinkeinoministeriön Alueelliset kehitysnäkymät -raportti (TEM 2025: 15–22) korostaa, että yritysten toimintaympäristö, investoinnit ja työvoiman saatavuus vaihtelevat huomattavasti eri alueilla. Raportin mukaan erityisesti kasvusektoreilla toimivat yritykset keskittyvät alueille, joilla on vahva osaamis pohja ja kehittynyt infrastruktuuri, mikä voi lisätä alueiden välistä eriytymistä. Samalla monilla alueilla yritystoiminnan haasteet liittyvät osaajapulaan ja markkinoiden suppeuteen.

Yritystoiminnan merkitys elinvoimalle näkyy myös kunnallisessa taloudessa. Yritykset luovat työpaikkoja ja vahvistavat paikallista veropohjaa, mikä tukee julkisten palveluiden rahoitusta ja investointimahdollisuuksia (TEM 2025:15–18). OECD:n (2023) tarkastelujen perusteella alueet, joilla yritystoiminta on monipuolista ja tuottavaa, kykenevät ylläpitämään vakaampaa talouskehitystä ja parempaa työllisyyttä kuin alueet, joiden elinkeinorakenne on kapea. Yritystiheyden ja toimialarakenteen erot voivat siten selittää osan kuntien välisistä taloudellisista eroista.

Yritystoiminnan tarkastelu kytkeytyy alueellisen kilpailukyvyn näkökulmaan, jossa taloudellinen kehitys nähdään resurssien, osaamisen ja yritystoiminnan vuorovaikutuksena (Camagni 2008). Näin yritystoiminnan analyysi täydentää tulotason ja työllisyyden tarkastelua ja mahdollistaa kokonaisvaltaisemman kuvan muodostamisen kuntien välisistä elinvoimaeroista.

3 Aineistot ja menetelmät

3.1 Aineistot

3.1.1 Tutkimuksen rajaus ja aineistolähteet

Tässä tutkimuksessa alueellinen elinvoima rajataan väestöllisiin ja taloudellisiin tekijöihin. Vaikka elinvoima on moniulotteinen käsite, johon liittyvät myös esimerkiksi koulutus, infrastruktuuri ja palveluiden saavutettavuus, näitä näkemyksiä ei sisällytetä analyysiin tutkimuksen rajauksen ja aineiston saatavuuden vuoksi. Väestö- ja talousindikaattorit muodostavat keskeisen ja usein käytetyn perustan alueellisen elinvoiman empiiriselle tarkastelulle (OECD 2018). Valitut indikaattorit kuvaavat alueen väestökehitystä ja taloudellista toimintaa, jotka ovat olennaisia kuntien välisen kehityserojen tarkastelussa. Suomessa alueellista elinvoimaa on tarkasteltu myös esimerkiksi MDI:n kehittämän elinvoimaindeksin avulla, jossa elinvoimaa mitataan useiden eri ulottuvuuksien kautta (MDI 2023). Käytetyt muuttujat ovat osittain samankaltaisia, mutta tarkastelu on rajattu väestöllisiin ja taloudellisiin tekijöihin tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti.

Tutkimusaineisto koostuu Tilastokeskuksen avoimista kuntatasoisista tilastoaineistoista (StatFin). Analyysiyksikkönä ovat Suomen kunnat, ja tarkastelu kohdistuu yhteen ajankohtaan vuodelle 2023. Tutkimus on poikkileikkausanalyysi, jonka tavoitteena on muodostaa ajantasainen kuva kuntien välisistä elinvoimaeroista.

Kuntatasoinen tarkastelu on perusteltu, koska kunnat muodostavat keskeisen hallinnollisen ja taloudellisen yksikön Suomessa. Kuntien tasolla tarkasteltuna voidaan analysoida alueellista vaihtelua väestökehityksessä, työmarkkinoilla ja yritystoiminnassa. Mahdolliset kuntaliitokset on huomioitu siten, että analyysi perustuu tarkasteluvuoden kuntajakoon. Tilastokeskuksen aineistot perustuvat pääosin rekisteritietoihin ja yhtenäisiin tilastointiperiaatteisiin, mikä tukee aineiston vertailukelpoisuutta eri kuntien välillä.

3.1.2 Väestölliset indikaattorit

Alueellisen elinvoiman väestöllistä ulottuvuutta tarkastellaan kolmen muuttujan avulla. Ne ovat: väkiluvun muutos, nettomuutto sekä työkäisen väestön osuus.

Väkiluvun muutos (%) kuvaa kunnan kokonaisväestön kehitystä tarkasteluvuonna. Positiivinen väestönkehitys voi viitata alueen vetovoimaan ja muuttovoittoon, kun taas negatiivinen kehitys voi heijastaa muuttotappiota tai rakenteellisia haasteita.

Nettomuutto (henkilöä / 1000 asukasta) mittaa kuntaan muuttaneiden ja kunnasta poismuuttaneiden erotusta suhteessa väkilukuun. Suhteuttaminen väkilukuun mahdollistaa erikokoisten kuntien vertailun ja antaa tarkemman kuvan muuttoliikkeen voimakkuudesta.

Työkäisen väestön osuus (%) kuvaa 15–64-vuotiaiden osuutta kunnan väestöstä. Työkäisten suuri osuus viittaa potentiaalisesti vahvempaan työvoimapohjaan ja taloudelliseen kantokykyyn, kun taas alhainen osuus voi heijastaa väestön ikääntymistä ja kasvavaa huoltosuhdetta.

Yhdessä nämä muuttujat kuvaavat väestödynamiikkaa, ikärakennetta ja alueellista vetovoimaa. Kartta Suomen kuntien nettomuutosta havainnollistaa myös kuntien väestönmuutosta.

3.1.3 Taloudelliset indikaattorit

Taloudellista elinvoimaa tarkastellaan työllisyysasteen, tulotason ja yritystiheyden avulla.

Työllisyysaste (%) kuvaa työllisten osuutta työkäisestä väestöstä ja toimii keskeisenä indikaattorina työmarkkinoiden toimivuudesta. Korkea työllisyysaste viittaa yleensä vahvempaan taloudelliseen tilanteeseen ja parempiin työmarkkinaolosuhteisiin.

Mediaanitulot asukasta kohden (€) kuvaavat alueen tulotason ja taloudellista suorituskäkyä. Tulotaso heijastaa sekä työmarkkinoiden rakennetta että alueen elinkeinorakenteen tuottavuutta.

Yritysten lukumäärä suhteutettuna väkilukuun (yritystä / 1000 asukasta) kuvaa yritystoiminnan aktiivisuutta kunnassa. Yritystiheys toimii indikaattorina paikallistalouden dynamiikasta ja elinkeinotoiminnan monipuolisuudesta.

Tässä tutkimuksessa alueellista elinvoimaa tarkastellaan näiden väestöllisten ja taloudellisten indikaattorien kokonaisuutena. Elinvoimaa ei yhdistetä yhdeksi summamuuttujaksi, vaan sitä tarkastellaan useiden toisiaan täydentävien mittareiden kautta.

3.2 Menetelmät

3.2.1 Kuvaileva tilastollinen analyysi

Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa tarkastellaan kuntien välisiä eroja väestö- ja talousindikaattoreissa kuvailevan tilastollisen analyysin avulla. Kuvaileva analyysi muodostaa tutkimuksen perustan, sillä sen avulla voidaan hahmottaa muuttujien jakaumia sekä alueellisen vaihtelun laajuutta.

Kuvailevassa analyysissä lasketaan muuttujien keskiarvot, vaihteluvälit (minimi–maksimi) sekä keskihajonnat. Näiden tunnuslukujen avulla voidaan arvioida, kuinka suuria erot kuntien välillä ovat ja kuinka voimakasta alueellinen hajonta on eri indikaattoreissa. Lisäksi tarkastellaan muuttujien jakaumien yleispiirteitä, kuten mahdollisia poikkeavia havaintoja.

Kuvaileva analyysi vastaa tutkimuskysymykseen siitä, millaisia alueellisia eroja elinvoimaa kuvaavissa väestö- ja talousindikaattoreissa esiintyy Suomen kunnissa. Sen tarkoituksena ei ole selittää havaittuja eroja, vaan tuottaa systemaattinen yleiskuva kuntien välisestä vaihtelusta.

3.2.2 Pearsonin korrelaatioanalyysi

Tutkimuksen toisessa vaiheessa tarkastellaan väestö- ja talousindikaattorien välisiä tilastollisia yhteyksiä Pearsonin korrelaatiokertoimen avulla. Korrelaatioanalyysin tarkoituksena on arvioida, missä määrin muuttujat vaihtelevat yhdessä ja millainen yhteyden suunta on.

Pearsonin korrelaatiokerroin (r) mittaa kahden jatkuvan muuttujan välistä lineaarista yhteyttä (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto 2012). Korrelaatiokerroin voi saada arvoja välillä -1 ja $+1$, ja se kuvaa muuttujien välisen yhteyden suuntaa. Positiivinen arvo tarkoittaa, että muuttujien arvot muuttuvat yleensä samaan suuntaan, eli toisen muuttujan kasvaessa myös toinen usein kasvaa. Negatiivinen arvo puolestaan kertoo muuttujien muuttuvan vastakkaisiin suuntiin siten, että toisen muuttujan kasvaessa toinen yleensä pienenee. Mitä lähempänä kerroin on arvoja $+1$ tai -1 , sitä vahvempi muuttujien välinen lineaarinen yhteys on. Jos kerroin on lähellä nollaa, lineaarinen yhteys on heikko tai sitä ei juuri ole.

Analyysissä tarkastellaan erityisesti väestömuuttujien (väestönmuutos, nettomuutto ja työikäisen väestön osuus) keskinäisiä yhteyksiä, talousmuuttujien (työllisyysaste, tulotaso ja yritystiheys) keskinäisiä suhteita sekä väestö- ja talousmuuttujien välisiä yhteyksiä toisiinsa.

Korrelaatioanalyysi ei mahdollista kausaalisten vaikutussuhteiden arviointia, vaan se kuvaa ainoastaan muuttujien välistä tilastollista yhteyttä. Tulkinnassa huomioidaan, että havaittu yhteys voi johtua useista samanaikaisista taustatekijöistä.

3.2.3 Menetelmälliset rajaukset ja tulkinnan periaatteet

Tutkimus perustuu poikkileikkausaineistoon, minkä vuoksi analyysi kuvaa muuttujien välisiä yhteyksiä tarkasteluajankohtana. Tulosten perusteella ei voida tehdä johtopäätöksiä pitkän aikavälin kehityksestä eikä syy-seuraussuhteista.

Lisäksi kuntien rakenteellinen erilaisuus, kuten väestömäärän suuri vaihtelu ja elinkeinorakenteen erot, voivat vaikuttaa tuloksiin. Osa muuttujista on suhteutettu väkilukuun vertailukelpoisuuden parantamiseksi, mutta tästä huolimatta alueelliset erityispiirteet voivat vaikuttaa havaittuihin yhteyksiin.

Analyysin tavoitteena ei ole tuottaa ennustavaa mallia, vaan tarjota systemaattinen ja tilastollisesti perusteltu kuva alueellisen elinvoiman vaihtelusta ja siihen liittyvistä yhteyksistä.

4 Tulokset

4.1 Väestöindikaattorien alueellinen vaihtelu

Tulokset perustuvat Tilastokeskuksen kuntakohtaiseen aineistoon, joka kattaa 308 Suomen kuntaa vuodelta 2023. Aineiston muuttujien minimi- ja maksimiarvot on laskettu koko aineistosta.

Väestöindikaattorien alueellista vaihtelua käsitellään kuvailevien tunnuslukujen avulla. (taulukko 1) esittää keskeiset tunnusluvut, joiden avulla voidaan arvioida kuntien välisiä eroja.

Taulukko 1. Väestöindikaattorien kuvailevat tunnusluvut Suomen 308 kunnassa vuonna 2023. Tilastokeskus (2024).

muuttuja	keskiarvo	min	max	keskihajonta
väkiluvun muutos %	-0,6	-5,2	4,4	1,3
15v-64v %	55,1	44,4	68,5	4,9
nettomuutto	0,0	-897	3145	293,4
nettomuutto per 1000	-5,4	-54,6	27,6	9,2

Väestöindikaattoreiden kuvailevat tunnusluvut osoittavat vaihtelua kuntien välillä.

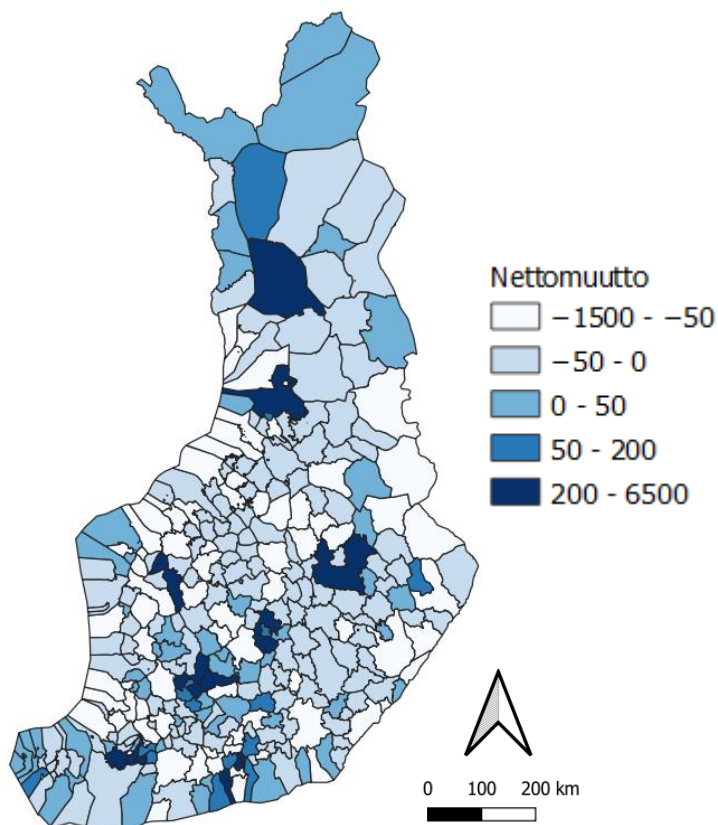
Väkiluvun muutos on keskimäärin negatiivinen (-0,6 %), mikä viittaa väestön vähenemiseen kunnissa keskimäärin. Väkiluvun muutos vaihtelee välillä -5,2 % ja +4,4 %, ja keskihajonta (1,3) osoittaa, että kuntien kehitys poikkeaa toisistaan merkittävästi. Tämä viittaa alueelliseen eriytymiseen, jossa osa kunnista kasvaa samalla kun useissa kunnissa väestö vähenee.

Työikäisen väestön (15–64-vuotiaat) osuus vaihtelee kunnittain välillä 44,4 % ja 68,5 % (keskiarvo 55,1 %). Tämä vaikuttaa eroihin kuntien väestörakenteessa, erityisesti ikääntymisen osalta.

Nettomuuttoa tarkastellaan sekä absoluuttisena että suhteutettuna väkilukuun (henkilöä per 1000 asukasta), sillä absoluuttinen nettomuutto riippuu kuntien koosta. Absoluuttinen nettomuutto vaihtelee huomattavasti, alimmillaan -897 ja korkeimmillaan 3145.

Suhteutettu nettomuutto antaa vertailukelpoisemman kuvan kuntien välisistä eroista. Nettomuutto per 1000 asukasta vaihtelee -54,6:sta 27,6:een (keskiarvo -5,4; keskihajonta 9,2). Näin ollen muuttoliike kohdistuu epätasaisesti kuntien välillä.

Väestön alueellista eriytymistä tarkastellaan nettomuuton avulla (kuva 1). Kartta esittää kuntien nettomuuttoa Suomessa vuonna 2023, mikä tuo esiin muuttoliikkeen kohdentumisen eri alueille.

Kuva 1. Nettomuutto Suomen kunnissa vuonna 2023. Lähde: Tilastokeskus (2024).

Absoluuttinen nettomuutto korostaa erityisesti suurten kuntien muuttoliikkeen volyymia (kuva 1). Kartasta voidaan havaita, että muuttovoitto keskittyy tietyille alueille, kun taas monissa kunnissa nettomuutto on negatiivista.

Kokonaisuutena väestöindikaattorit viestivät siitä, että kuntien kehitys on eriytynyt sekä väestömäärän että muuttoliikkeen osalta. Väestönkasvu ja muuttotappio jakautuvat epätasaisesti kuntien välillä, mikä korostaa alueellisten erojen merkitystä.

4.2 Taloudellisten indikaattorien alueellinen vaihtelu

Taloudellisia indikaattoreita tarkastellaan kuntien työmarkkinoiden, tulotason ja yritystoiminnan näkökulmasta. Keskeiset tunnusluvut on koottu (taulukko 2), ja niiden avulla voidaan arvioida taloudellisten tekijöiden alueellisia eroja ja niiden merkitystä elinvoimalle.

Taulukko 2. Talousindikaattorien kuvailevat tunnusluvut Suomen kunnissa vuonna 2023. Tilastokeskus (2024).

muuttuja	keskiarvo	min	max	keskihajonta
työllisyysaste %	75,1	60,0	88,5	5,0
tulot mediaani €	28896,7	24345,0	48523,0	2558,7
yrietyksien (lkm 1000 asukasta kohden)	143,6	63,0	275,2	41,0

Taloudellista elinvoimaa tarkasteltiin työllisyysasteen, tulotason sekä yritystiheyden avulla. Näiden muuttujien avulla voidaan muodostaa yleiskuva kuntien työmarkkinatilanteesta, taloudellisesta hyvinvoinnista sekä yritystoiminnan aktiivisuudesta. Taulukossa 2 esitetään talousindikaattorien keskeiset kuvailevat tunnusluvut Suomen kunnissa vuonna 2023.

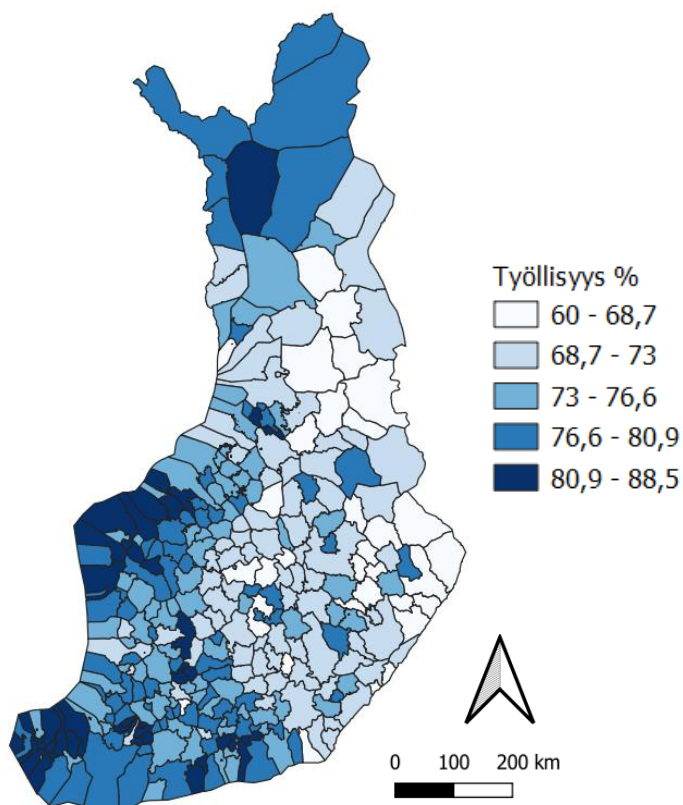
Työllisyysaste oli tarkastelluissa kunnissa keskimäärin 75,1 %. Työllisyysaste vaihteli välillä 60,0–88,5 %, ja keskihajonta (5,0) osoittaa, että kuntien välillä on suuria eroja työmarkkinoiden tilanteessa.

Tulotaso vaihtelee kunnittain merkittävästi. Mediaanitulot sijoittuivat välille 24 345–48 523 euroa, ja keskihajonta (2558,7), mikä osoittaa huomattavan hajonnan kuntien

välillä. Tulotason vaihtelu heijastaa eroja kuntien taloudellisessa hyvinvoinnissa sekä työmarkkinoiden rakenteessa.

Yritystoiminnan aktiivisuutta tarkasteltiin yritysten lukumääränä suhteessa väkilukuun. Yritystiheys vaihteli välillä 63,0 ja 275,2 yritystä tuhatta asukasta kohden (keskihajonta 41,0). Korkeat arvot liittyvät usein pieniin kuntiin, joissa yksittäisten yritysten vaikutus suhteelliseen mittariin on suuri. Kokonaisuutena talousindikaattorit osoittavat, että Suomen kuntien välillä on selviä eroja työmarkkinoiden tilanteessa, tulotasossa sekä yritystoiminnan aktiivisuudessa.

Työllisyyssasteen alueellista vaihtelua käsitellään kuntatasolla (kuva 2). Kartassa on kuvattuna kuntien työllisyyssaste Suomessa vuonna 2023, mikä auttaa hahmottamaan alueellisia eroja työmarkkinoiden tilanteessa.

Kuva 2. Kuntien työllisyyssaste (%) Suomessa vuonna 2023. Lähde: Tilastokeskus (2024).

Kartasta voidaan havaita alueellista vaihtelua työllisyyssasteessa, korkeammat arvot painottuvat erityisesti Etelä- ja Länsi-Suomeen, kun taas matalampia arvoja esiintyy

enemmän Itä- ja Pohjois-Suomessa. Kartta havainnollistaa siten taloudellisen tilanteen alueellisia eroja Suomen kuntien välillä.

Väestö- ja talousindikaattorien tarkastelu yhdessä osoittaa, että Suomen kuntien välillä on merkittäviä alueellisia eroja sekä väestökehityksessä että taloudellisissa tekijöissä. Pelkkä yksittäisten muuttujien tarkastelu ei kuitenkaan vielä kerro, miten nämä tekijät liittyvät toisiinsa. Tämän vuoksi seuraavassa alaluvussa tarkastellaan väestö- ja talousindikaattorien välisiä tilastollisia yhteyksiä Pearsonin korrelaatioanalyysin avulla.

4.3 Väestö- ja talousindikaattorien väliset yhteydet

4.3.1 Väestömuuttujien väliset yhteydet

Väestö- ja talousindikaattorien välisiä yhteyksiä kuvaavat Pearsonin korrelaatioanalyysin tulokset. Taulukossa 3 esitetään muuttujien väliset korrelaatiokertoimet, joiden avulla voidaan tunnistaa keskeiset yhteydet tarkasteltujen indikaattorien välillä.

Taulukko 3. Pearsonin korrelaatiokertoimet väestö- ja talousindikaattorien välillä Suomen kunnissa vuonna 2023. Tilastokeskus (2024).

	Väkiluvun muutos %	15 v–64 v %	Nettomuutto (per 1000 asukasta)	Työllisyysaste %	Tulot mediaani	Yritykset (per 1000 asukasta)
Väkiluvun muutos %	1	0,6	0,75	0,33	0,4	-0,38
15 v–64 v %	0,6	1	0,34	0,49	0,61	-0,58
Nettomuutto (per 1000 asukasta)	0,75	0,34	1	0,14	0,28	-0,2
Työllisyysaste %	0,33	0,49	0,14	1	0,68	0,01
Tulot mediaani	0,4	0,61	0,28	0,68	1	-0,22
Yritykset (per 1000 asukasta)	-0,38	-0,58	-0,2	0,01	-0,22	1

Tulosten perusteella vahvin yhteys havaittiin väkiluvun muutoksen ja nettomuuton välillä ($r = 0,75$). Tulos osoittaa, että kuntien väestökehitys liittyy voimakkaasti muuttoliikkeeseen. Kunnissa, joissa nettomuutto on positiivinen, myös väkiluvun kehitys on useimmiten positiivinen, kun taas muuttotappio näkyy usein väkiluvun vähenemisenä. Tulos on odotettu, sillä muuttoliike on keskeinen väestökehitystä muokkaava tekijä kuntatasolla (Pekkala 2003; Vasanen 2024).

Lisäksi työkäisen väestön osuuden ja väkiluvun muutoksen välillä havaittiin kohtalainen positiivinen yhteys ($r = 0,60$). Tämä saattaa kertoa sen, että väestönkasvu liittyy usein kuntiin, joissa väestörakenne on nuorempi ja joissa työkäisten osuus on suurempi. Tällaiset kunnat voivat olla vetovoimaisempia erityisesti työkäiselle väestölle.

4.3.2 Taloudellisten muuttujien väliset yhteydet

Taloudellisista indikaattoreista selkein yhteys havaittiin työllisyysasteen ja tulotason välillä ($r = 0,68$). Tämä osoittaa, että kunnissa, joissa työllisyysaste on korkeampi, myös tulotaso on keskimäärin korkeampi. Tulos on yhdenmukainen aiemman tutkimuksen kanssa, sillä korkeampi työllisyys lisää palkkatulojen määrää ja heijastuu siten alueelliseen tulotasoon. Samalla korkea työllisyys voi viitata toimivampiin työmarkkinoihin ja monipuolisempaan elinkeinorakenteeseen (OECD 2023). Tämän perusteella työmarkkinoiden toimivuus näyttäytyy keskeisenä alueellista elinvoimaa määrittävänä tekijänä, sillä korkea työllisyys tukee sekä kotitalouksien tulonmuodostusta että kuntien veropohjaa.

4.3.3 Väestö- ja talousmuuttujien väliset yhteydet

Väestö- ja talousindikaattorien väliset yhteydet olivat osittain heikompia ja vaihtelevampia. Työkäisen väestön osuuden ja tulotason välillä havaittiin kuitenkin kohtalainen positiivinen yhteys ($r = 0,61$). Tämä kertoo sen, että kunnissa, joissa työkäisten osuus on suurempi, tulotaso on keskimäärin korkeampi. Tämä on johdonmukaista työmarkkinoiden näkökulmasta, sillä suurempi työkäinen väestö lisää työvoiman tarjontaa ja taloudellista aktiivisuutta.

Nettomuuton ja työllisyysasteen välinen yhteys oli positiivinen, mutta suhteellisen heikko ($r = 0,14$), mikä osoittaa, että muuttoliike ei selity yksinomaan työmarkkinoiden tilanteella. Tämä haastaa oletuksen, jonka mukaan työpaikkojen saatavuus olisi keskeinen muuttoliikettä ohjaava tekijä kuntatasolla. Tuloksen perusteella muuttoliike näyttäytyy monitekijäisenä ilmiönä. Näin ollen muuttoliike ei välttämättä kohdistu suoraan alueille, joilla työllisyys on korkein. Alueellinen elinvoima ei siten näyttäyty pelkästään taloudellisten tekijöiden kautta, vaan siihen liittyvät myös väestökehitys ja elinolosuhteet.

Yritystiheyden yhteydet muihin muuttujiin olivat pääosin heikkoja tai joissakin tapauksissa negatiivisia. Esimerkiksi yritystiheyden ja työikäisen väestön osuuden välillä havaittiin kohtalainen negatiivinen yhteys ($r = -0,58$). Tämä voi liittyä kuntien rakenteellisiin eroihin, sillä erityisesti pienissä kunnissa yritysten lukumäärä suhteessa väkilukuun voi olla korkea pienen väestöpohjan vuoksi. Tällöin yksittäisten yritysten vaikutus suhteelliseen mittariin korostuu, minkä seurauksena yritystiheys ei välttämättä kuvaa suoraan alueen taloudellista vahvuutta. Yritystiheys ei siten yksin ole riittävä mittari alueellisen elinvoiman arviointiin, sillä se ei huomioi yritysten kokoa, tuottavuutta tai paikallista merkitystä.

4.3.4 Tulosten yhteenveto

Kokonaisuutena korrelaatioanalyysi osoittaa, että väestö- ja talousindikaattorit liittyvät monin tavoin toisiinsa. Keskeisimmät yhteydet havaittiin väkiluvun muutoksen ja nettomuuton sekä työllisyysasteen ja tulotason välillä. Väestö- ja talousmuuttujien väliset yhteydet olivat osittain heikompia, mikä osoittaa, että alueellinen elinvoima muodostuu useiden samanaikaisten tekijöiden yhteisvaikutuksesta.

On kuitenkin huomattava, että korrelaatioanalyysi kuvaa ainoastaan muuttujien välistä tilastollista yhteyttä eikä mahdollista syy-seuraussuhteiden arviointia. Havaitut yhteydet voivat liittyä taustalla vaikuttaviin rakenteellisiin tekijöihin, kuten kuntien kokoon, sijaintiin tai elinkeinorakenteeseen.

4.4 Esimerkkikuntien vertailu

Edellä esitetty analyysi perustui kaikkien kuntien tilastolliseen tarkasteluun. Tulosten havainnollistamiseksi tarkastellaan seuraavaksi muutamia esimerkkikuntia, jotka edustavat aineiston ääripäitä ja erilaisia alueellisen elinvoiman profiileja. Tarkasteluun valittiin Espoo, Kauniainen, Kittilä ja Suomussalmi.

Espoo ja Kauniainen edustavat kuntia, joissa väestö- ja talouskehitys on keskimääräistä vahvempaa. Espoossa väkiluku kasvoi tarkasteluvuonna 2,9 %, ja Kauniaisissa havaittiin korkein mediaanitulo (48 523 euroa) (Tilastokeskus 2023). Näissä kunnissa väestönkasvu ja korkea tulotaso esiintyvät samanaikaisesti, mikä on linjassa korrelaatioanalyysin tulosten kanssa, joissa väkiluvun muutoksen ja nettomuuton sekä työllisyyden ja tulotason välillä havaittiin positiivisia yhteyksiä.

Kittilä toimii esimerkkinä kunnasta, jossa väestökehitys on positiivista, vaikka se ei ole suuri kaupunkialue. Aineistossa Kittilässä havaittiin korkea nettomuutto (23,75 henkilöä tuhatta asukasta kohden) (Tilastokeskus 2023). Tämä osoittaa, että väestönkasvu ei rajoitu pelkästään suurimpiin kaupunkeihin, vaan voi liittyä myös pienempiin kuntiin.

Suomussalmi edustaa kuntia, joissa väestökehitys on negatiivista. Väkiluvun muutos oli kunnassa -2,6 %, mikä kuvastaa väestön vähenemistä (Tilastokeskus 2023). Tällaisissa kunnissa negatiivinen nettomuutto ja väestön väheneminen esiintyvät usein samanaikaisesti, mikä tukee korrelaatioanalyysin tuloksia väkiluvun muutoksen ja nettomuuton välisestä yhteydestä.

Esimerkkikunnat tuovat esiin kuinka tilastolliset yhteydet näkyvät konkreettisesti kuntien erilaisina kehityspolkuina. Seuraavassa luvussa tarkastellaan tarkemmin, mitkä tekijät voivat selittää näitä havaittuja eroja.

5 Keskustelu

5.1 Päähavainnot tuloksista

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella Suomen kuntien välisiä alueellisen elinvoiman eroja väestö- ja taloudellisten indikaattorien näkökulmasta. Tulosten perusteella alueiden välillä on huomattavaa vaihtelua sekä väestökehityksessä että taloudellisissa tekijöissä. Väestönkasvu ja muuttoliike keskittyvät erityisesti suuriin kaupunkeihin ja niiden vaikutusalueille, kun taas monissa pienemmissä kunnissa väestökehitys on negatiivista (Aro ym. 2023). Tämä liittyy työpaikkojen, koulutusmahdollisuuksien ja palveluiden keskittymiseen kaupunkialueille, mikä ohjaa muuttoliikettä erityisesti työikäisen väestön osalta. Tulosten perusteella väestönkasvu liittyy vahvasti muuttoliikkeeseen, mikä näkyi myös korrelaatioanalyysissä väkiluvun muutoksen ja nettomuuton vahvana yhteytenä. Tämä korostaa muuttoliikkeen keskeistä roolia alueiden välisten kehityserojen muodostumisessa.

Taloudellisissa indikaattoreissa havaittiin myös selviä kuntien välisiä eroja. Työllisyysaste, tulotaso ja yritystiheys vaihtelivat selvästi kunnittain, mikä tukee käsitystä, että paikalliset taloudelliset rakenteet ja elinkeinotoiminta eroavat alueittain. Erityisesti työllisyysasteen ja tulotason välinen vahva positiivinen yhteys osoittaa, että työmarkkinoiden toimivuus liittyy keskeisesti alueelliseen tulotasoon.

Tulokset antavat viitteitä siitä, että väestökehitys ja taloudelliset tekijät kytkeytyvät osittain alueellisesti toisiinsa. Karttatarkastelussa nettomuutto painottui erityisesti suurten kaupunkien ympärille, kun taas työllisyysaste oli keskimäärin korkeampi Etelä- ja Länsi-Suomessa. Havainnot viittaavat siihen, että nämä ilmiöt sijoittuvat monilta osin samoille alueille, mutta yhteys ei ole yksiselitteinen. Tätä tukee myös se, että nettomuuton ja työllisyysasteen välinen yhteys oli heikko, mikä osoittaa, että muuttoliike ei määräydy yksinomaan työmarkkinoiden perusteella. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteivät työmarkkinat vaikuttaisi muuttoliikkeeseen, vaan pikemminkin sitä, että yhteys ei näy yksiselitteisesti työllisyysasteen kaltaisella mittarilla. Työpaikkojen kasvu voi houkutella ihmisiä alueelle, mikä samanaikaisesti lisää työnhakijoiden määrää ja voi siten hidastaa työllisyysasteen kasvua. Tulosta voidaan kuitenkin tulkita

siten, että muuttoliike on monivaiheinen prosessi, jossa työmarkkinoiden lisäksi vaikuttavat esimerkiksi koulutusmahdollisuudet, asuminen sekä alueiden yleinen vetovoima (Pekkala 2003; Vasanen 2024). Erityisesti nuorten muuttoliike voi suuntautua alueille, jotka tarjoavat koulutus- ja elinympäristöetuja, vaikka työllisyystilanne ei olisi näillä alueilla paras mahdollinen. Näin ollen alueellinen elinvoima näyttäytyy laajempaan kokonaisuuteen, jossa taloudelliset ja väestölliset tekijät kytkeytyvät toisiinsa.

Kunnissa, joissa työikäisen väestön osuus on suurempi, tulotaso on keskimäärin korkeampi. Työikäisen väestön merkitys alueelliselle taloudelliselle kantokyvyllä on keskeinen (Alho 2008). Työikäisen väestön suuri osuus liittyy työmarkkinoiden toimivuuteen ja vahvistaa veropohjaa, mikä puolestaan heijastuu alueen taloudelliseen kehitykseen. Näin ollen väestörakenne ja työmarkkinat kytkeytyvät keskeisesti alueellisen elinvoiman muodostumiseen.

Yritystiheyden yhteydet muihin muuttujiin olivat heikkoja ja osittain negatiivisia, mikä korostaa, että yritysten lukumäärä ei sellaisenaan kuvaa alueen taloudellista elinvoimaa. Vaikka yritystoimintaa pidetään keskeisenä alueellisen kehityksen tekijänä, pelkkä yritysten määrä ei kerro niiden koosta, tuottavuudesta tai merkityksestä paikallistaloudelle. Käy ilmi, että tämä on linjassa alueellisen kilpailukyvyyn näkökulman kanssa, jossa korostetaan taloudellisen rakenteen ja osaamisen merkitystä yritysten lukumäärän sijaan (Camagni 2008). Tulosta voidaan selittää myös kuntien rakenteellisilla eroilla, sillä pienissä kunnissa yritystiheys voi olla korkea ilman, että alueella on laajaa tai kasvavaa yritystoimintaa. Näin ollen alueellisen elinvoiman tarkastelu edellyttää määrällisten mittareiden rinnalle myös laadullista näkökulmaa, jossa huomioidaan yritystoiminnan rakenne ja taloudellinen merkitys.

Esimerkkikuntien tarkastelu ilmensi, että alueellinen elinvoima voi ilmetä erilaisina kehityspolkuina. Espoo edustaa kasvavaa kaupunkialuetta, jossa väestönkasvu ja muuttoliike tukevat taloudellista kehitystä, mikä liittyy alueen vahvaan työmarkkina-asemaan (Monto ym. 2025). Kauniainen puolestaan erottuu korkealla tulotasolla (Tilastokeskus 2023). Kunnan työikäinen väestö käy kuitenkin usein työssä kunnan rajojen ulkopuolella, mikä korostaa alueen kytkeytymistä ympäröivän kaupunkiseudun

työmarkkinoihin. Kittilän elinvoima liittyy vahvasti matkailuun perustuvaan paikallistalouteen, erityisesti Levin matkailukeskuksen ympärille muodostuneeseen taloudelliseen toimintaan (Sivula 2021). Suomussalmi edustaa kuntia, joissa väestön väheneminen muodostaa keskeisen aluekehityksen haasteen, mikä voidaan liittää muuttoliikkeeseen erityisesti nuoremman väestön osalta (Martikainen ym. 2024). Kokonaisuutena tarkasteltuna tulokset viittaavat siihen, että kuntien väliset erot alueellisessa elinvoimassa liittyvät keskeisesti väestökehitykseen, työmarkkinoiden tilanteeseen ja paikallistalouden rakenteeseen, mikä on linjassa myös valtakunnallisten aluekehitysnäkymien kanssa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2025).

5.2 Tulokset suhteessa aiempaan tutkimukseen

Tutkimuksen tulokset ovat monilta osin linjassa aiemman tutkimuksen kanssa.

Väestönkasvun keskittyminen suuriin kaupunkeihin vastaa Krugmanin (1991) esittämää kasautumisteoriaa, jonka mukaan taloudellinen toiminta ja väestö keskittyvät alueille, joilla markkinat ovat suuremmat ja taloudellinen dynamiikka vahvempi.

Kasautumisprosessit voivat vahvistaa alueiden taloudellista kehitystä, mutta samalla lisätä alueiden välisiä eroja.

Tulokset tukevat myös Rodríguez-Posen (2018) tarkastelua alueellisen eriytymisen voimistumisesta. Tutkimuksessa havaittiin, että kunnissa, joissa työikäisen väestön osuus ja työllisyysaste ovat korkeampia, myös tulotaso on keskimäärin korkeampi. Tulokset voidaan tulkita siten, että väestörakenne ja työmarkkinat liittyvät keskeisesti alueelliseen taloudelliseen kehitykseen.

Väestökehityksen osalta tulokset ovat yhdenmukaisia suomalaisen muuttoliiketutkimuksen kanssa. Pekkanen (2003) ja Vasasen (2024) mukaan Suomen sisäinen muuttoliike on pitkällä aikavälillä suuntautunut erityisesti kasvukeskuksiin, mikä on vahvistanut suurten kaupunkiseutujen asemaa. Tässä tutkimuksessa havaittu väestönkasvun keskittyminen esimerkiksi Espoon kaltaisiin suuriin kaupunkeihin tukee tätä kehityskuvaa.

5.3 Tulosten merkitys aluekehityksen näkökulmasta

Tuloksista ilmenee, että alueellinen elinvoima Suomessa liittyy vahvasti väestödynamiikkaan ja työmarkkinoiden rakenteeseen. Väestönkasvu ja muuttovoitto keskittyvät erityisesti suuriin kaupunkeihin, joissa työpaikkojen määrä, palvelut ja yritystoiminta ovat monipuolisia. Tämä kehitys voi vahvistaa näiden alueiden taloudellista asemaa entisestään.

Samalla tulokset osoittavat, että monet pienemmät kunnat kohtaavat väestön vähenemiseen liittyviä haasteita. Väestön väheneminen voi heikentää työvoiman saatavuutta ja kaventaa kunnallista veropohjaa, mikä puolestaan voi vaikuttaa kuntien taloudellisiin mahdollisuuksiin ylläpitää palveluita ja infrastruktuuria.

Tulokset tukevat myös laajempaa näkemystä Suomen alueellisen kehityksen eriytymisestä. Aro ym. (2023) mukaan väestö ja taloudellinen toiminta ovat viime vuosikymmeninä keskittyneet yhä voimakkaammin suurille kaupunkiseuduille, kun taas osa pienemmistä kunnista on kohdannut väestön vähenemistä ja taloudellisia sopeutumispaineita. Tässä tutkimuksessa havaitut erot väestö- ja talousindikaattoreissa heijastavat tätä laajempaa aluekehityksen muutosta.

5.4 Tutkimuksen rajoitteet

Tutkimuksella on kuitenkin myös useita rajoitteita, jotka on huomioitava tuloksia tulkittaessa. Ensinnäkin analyysi perustuu yhden vuoden poikkileikkausaineistoon, minkä vuoksi tulokset kuvaavat kuntien tilannetta tarkasteluajankohtana eivätkä pitkän aikavälin kehitystä. Alueellinen elinvoima on kuitenkin ilmiö, joka kehittyy usein pitkällä aikavälillä.

Lisäksi kuntien väestömäärä vaihtelee Suomessa paljon, mikä voi vaikuttaa joidenkin indikaattorien tulkintaan. Erityisesti pienissä kunnissa väestökehitystä ja yritystiheyttä kuvaavat suhteelliset indikaattorit voivat vaihdella voimakkaasti jo pienten muutosten seurauksena. Tämä voi korostaa ääripäitä aineistossa ja vaikuttaa tulosten tulkintaan.

Tutkimuksessa tarkasteltiin elinvoimaa rajallisella määrällä indikaattoreita. Vaikka väestökehitys, työllisyys, tulotaso ja yritystoiminta muodostavat keskeisiä elinvoiman

osa-alueita, alueellinen kehitys on monimutkainen ilmiö, johon vaikuttavat myös esimerkiksi koulutustaso, infrastruktuuri ja julkiset investoinnit. Tämän vuoksi tulokset eivät kata kaikkia alueellisen kehityksen ulottuvuuksia.

5.5 Jatkotutkimus

Jatkotutkimuksessa alueellisia elinvoimaeroja voitaisiin tarkastella pidemmällä aikavälillä, jolloin olisi mahdollista analysoida kuntien kehitystä usean vuoden tai vuosikymmenen aikana. Pitkittäisaineistot mahdollistaisivat myös muuttoliikkeen, työllisyyden ja taloudellisen kehityksen välisten yhteyksien tarkemman tarkastelun.

Lisäksi jatkotutkimuksessa voitaisiin tarkastella laajempaa joukkoa elinvoimaa kuvaavia indikaattoreita. Esimerkiksi koulutustaso, toimialarakenne ja palveluiden myös kulttuuripalveluiden saavutettavuus voivat tarjota syvällisemmän kuvan kuntien kehityksestä ja alueellisista eroista. Myös alueellisten kehityspolkujen tarkastelu tapaustutkimusten avulla voisi täydentää tilastollista analyysiä ja syventää ymmärrystä paikallisista kehitystekijöistä.

6 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella Suomen kuntien välisiä alueellisen elinvoiman eroja väestö- ja taloustekijöiden näkökulmasta. Tutkimuksessa analysoitiin väestökehitystä, muuttoliikettä, työikäisen väestön osuutta sekä keskeisiä taloudellisia indikaattoreita, kuten työllisyysastetta, tulotasoa ja yritystiheyttä.

Ensimmäinen tutkimuskysymys tarkasteli väestötekijöiden yhteyttä alueelliseen elinvoimaan. Tulosten perusteella väestönmuutos ja muuttoliike ovat keskeisiä tekijöitä kuntien elinvoimaerojen taustalla. Kunnissa, joissa nettomuutto on positiivinen ja väkiluku kasvaa, myös väestörakenne on usein nuorempi ja työikäisen väestön osuus suurempi. Tämä tukee alueen työvoimapohjaa ja taloudellista toimintaa. Vastaavasti muuttotappioalueilla väestön väheneminen ja ikääntyminen voivat heikentää alueen taloudellisia toimintaedellytyksiä.

Toinen tutkimuskysymys koski taloudellisten tekijöiden merkitystä kuntien välisissä elinvoimaeroissa. Erityisesti työllisyysaste ja tulotaso ovat keskeisiä taloudellisia tekijöitä, jotka liittyvät alueelliseen elinvoimaan. Korrelaatioanalyysi osoitti, että työllisyysaste ja tulotaso ovat selvästi yhteydessä toisiinsa, mikä kertoo sen, että työmarkkinoiden toimivuus on tärkeä osa alueen taloudellista kehitystä. Yritystiheyden yhteys muihin indikaattoreihin oli heikompi, mikä taas kertoo sen, että yritystoiminnan merkitys voi vaihdella kunnittain riippuen paikallisesta elinkeinorakenteesta.

Kolmas tutkimuskysymys koski sitä, millaisia alueellisia eroja elinvoimassa esiintyy Suomen kunnissa. Tulokset osoittivat, että kuntien välillä on huomattavaa vaihtelua sekä väestökehityksessä että taloudellisissa indikaattoreissa. Väestönkasvu ja muuttovoitto keskittyvät erityisesti suuriin kaupunkeihin ja niiden vaikutusalueille, kun taas monissa pienemmissä kunnissa väestökehitys on negatiivista. Myös taloudellisissa indikaattoreissa, kuten työllisyysasteessa ja tulotasossa, havaittiin selviä alueellisia eroja.

Kokonaisuutena tutkimus osoittaa, että alueellinen elinvoima muodostuu useiden väestöllisten ja taloudellisten tekijöiden yhteisvaikutuksesta. Väestödynamikka ja työmarkkinoiden toimivuus näyttävät keskeisinä tekijöinä, mutta on syytä olettaa,

että myös paikallistalouden rakenteella on merkitystä kuntien kehitykselle. Samalla tulokset osoittavat, että Suomen aluekehitykselle on ominaista merkittävä alueellinen eriytyminen, jossa kasvavat kaupunkialueet ja väestöään menettävät kunnat muodostavat erilaisia kehityspolkuja. Tulokset korostavat erityisesti väestökehityksen ja työmarkkinoiden keskeistä roolia alueellisen elinvoiman kannalta, mikä tekee niistä olennaisen lähtökohdan myös tulevaisuuden aluekehityksen tarkastelussa.

Lähteet

- Alho, J. M. (2008) Muuttoliike ja väestön ikääntyminen. *Yhteiskuntapolitiikka* 73 (3) 282–286. <https://www.julkari.fi/server/api/core/bitstreams/2b1eecb3-846c-441d-be68-45d8779f8525/content>
- Aro, T. (2007) Valikoiva muuttoliike osana pitkän aikavälin maassamuuttokehitystä. *Yhteiskuntapolitiikka* 72 (4) 371–379. <https://www.julkari.fi/server/api/core/bitstreams/d09e0750-2298-4715-abaa-b1c8e8ba6993/content>
- Aro, T., Aro, R., Hanhela, T. & Laesterä, E. (2023) Alueiden väliset elinvoima-, vetovoima- ja pitovoimaerot. Kunnallisan alan kehittämissäätö, julkaisu 63/2023. Helsinki. <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2023/11/63-aro-ym-24112023-alueiden-valiset-elinvoima-vetovoima-ja-pitovoimaerot.pdf>
- Camagni, R. (2008) Regional competitiveness: Towards a concept of territorial capital. Teoksessa Capello, R., Camagni, R., Chizzolini, B. & Fratesi, U. (toim.) *Modelling regional scenarios for the enlarged Europe*, 33–47. Springer, Berlin. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74737-6_3
- Krugman, P. (1991) Increasing returns and economic geography. *Journal of Political Economy* 99(3) 483–499. <https://doi.org/10.1086/261763>
- Makkonen, T. & Inkinen, T. (2023) Benchmarking the vitality of shrinking rural regions in Finland. *Journal of Rural Studies* 97 334–344. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.12.023>
- Martikainen, A., Wallenius, K. & Särkkä, N. (2024) Suomessa on pian enää kourallinen kuntia, joissa vauvoja syntyy enemmän kuin ihmisiä kuolee – katso oman kuntasi tilanne. Yle 24.10.2024. <https://yle.fi/a/74-20116400> 2.4.2026.
- MDI (2023) Elinvoimaindeksi. <https://www.mdi.fi/evp-indeksi/> 16.4.2026.
- Monto, M., Marttinen, V. & Laitinen, J. (2025) Pääkaupunkiseutu kasvaa, vaikka iso osa Suomesta näivettyy – näin kaupunkilaiset ja päättäjät kommentoivat. Yle 16.9.2025. <https://yle.fi/a/74-20183155> 2.4.2026.
- Moisio, S. (2012) *Valtio, alue, politiikka*. Vastapaino, Tampere.
- Nivalainen, S. (2010) *Essays on family migration and geographical mobility in Finland*. PTT Publications 21. Pellervo Economic Research, Helsinki. *Academic*

- dissertation, Faculty of Business and Economics, University of Jyväskylä.*
<https://www.ptt.fi/wp-content/uploads/media/liitteet/julk21.pdf>
- OECD (2018) Divided cities: understanding intra-urban inequalities. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264300385-en>
- OECD (2023) Regional outlook 2023. OECD Publishing, Paris.
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/10/oecd-regional-outlook-2023_3a6174ba/92cd40a0-en.pdf
- Pekkala, S. (2003) Migration flows in Finland: regional differences in migration determinants and migrant types. *International Regional Science Review* 26(4) 466–482. <https://doi.org/10.1177/0160017603259861>
- Rodríguez-Pose, A. (2018) The revenge of the places that don't matter (and what to do about it). *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society* 11(1) 189–209. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsx024>
- Salmivuori, E. (2022) Tutkimuskirjallisuuden tarjoamia määritelmiä ja tulkintoja alueiden elinvoimasta sekä maaseudun elinvoimaisuustekijöistä. *Maaseutututkimus* 30(1) 88–107.
<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.119797>
- Sivula, M. (2021) Kittilän kunta tukee Levin matkailua 150 000 eurolla. Yle 17.2.2021.
<https://yle.fi/a/3-11795299> 2.4.2026.
- Tilastokeskus (2023) Tulonjakotilasto. Tilastokeskus, Helsinki. <https://stat.fi/tilasto/tjt>
- Tilastokeskus (2023) Väestörakenne. Tilastokeskus, Helsinki.
<https://stat.fi/tilasto/vaerak>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2025) Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2025. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2025:19. Helsinki.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/152111e7-f749-4995-86c1-ee215bcb6b2f>
- Vasanen, A. (2024) Muuttoliike ja 2020-luvun aluekehitys. *Migration-Muuttoliike* 50(2) 40–43. <https://siirtolaisuus-migration.journal.fi/article/download/147943/94267>
- Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (2012) Korrelaatio ja riippuvuus. Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto (KvantiMOTV). Tampereen yliopisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvanti/korrelaatio/korrelaatio/>